

Főhajtás az Erdélyi Mártírok kopfájánál Brennbergbányán

2005. március 30-án a **Soproni Erdélyi Kör** és a **Ny. Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának** képviselői–városi polgárok, egyetemi tanárok és hallgatók – bensőséges kis ünnepség keretében emlékeztek, a Sopron melletti, egykor szénbányászataról híres, határszéli kis falu: **Brennbergbánya Kovácsvágás** nevű faluközei erdőrezsén, az 1944. március 30-án a visszavonuló SS-katonák által itt ártatlanul kivégzett **4 erdélyi mártír** hittestvérünk emlékére felállított kopfájánál.

*Dr. Ury Előd a soproni Erdélyi Kör elnöke
az ünnepi szónok*

Rendszeres Olvasói még biztosan emlékeznek rá, hogy ezzel a történettel az **Unitárius Élet 2004. évi 1-es számában** már foglalkoztam a kolozsvári Keresztény Magvető 2000. évi 1–4-es összevont száma alapján. A történetről én már 2000. év elején hallottam **Dr. Tompa Károlytól**, a Soproni Egyetem ny. erdészeti professzorától, akivel a Sopronban élő erdélyiek és unitáriusok után kutatva találkoztam. Ő mesélt először nekem erről, mert ő tárta fel ennek az egész történetnek a hátterét, egy szemtanú vallomása alapján. Ezt itt most csak röviden idézem fel. Részletesebben elolvasható az UNÉL 2004/1-es szám 25. oldalán. A lényeg, hogy **dr. Ferencz Sándor** a kolozsvári Unitárius Főgimnázium egykor híres természetrajz tanára, neves zoológus, később a Máramarosszigeti főgimnázium igazgatója, az oroszok bejövetele előtt Sopronba menekült, ahol öccse erdészhallgató volt. A Mátyás király utca 8 szám alatti **Erdélyi Kollégiumban** laktak, de az egymást érő bombázások elől a vasútállomás közeléből a békésebbnek hitt Brennbergbányára költöztek ki, ötöd magukkal. Köztük volt a **2 Ferencz fivéren** kívül a **Csaszlava házaspár** – ahol a feleség az egyetem könyvtárosa volt – és egy **Brunner nevű kohász szakos hallgató**. Két volksbundista nő feljelentette őket az SS-nél, hogy ezek az ismeretlen emberek biztos kémek és az **5 ártatlan embert 1944. március 30-án, néhány nappal a magyarországi háborús harcok befejezése előtt itt a németek kivégezték**. Csaszlava Jenő halottnak tetette magát és amikor a németek elvonultak, súlyosa sebesülten bevonszolta magát a 12 km-re lévő városba, ahol a kórházban sikerült megmenteni az életét. Három nap múlva elmesélte ezt a borzalmas és véres történetet az erdélyieket összefogó Tompa Károlynak, aki intézkedett, hogy a bűnösöket elfogják. Ez sikerült is. Sőt még a bíróság elé állítás is, de a kivégzésük előtti éjszakán a börtönből sikerült megszökniük, – valószínűleg külföldre távoztak. Őket azóta sem sikerült megtalálni. Dióhéjban

ennyi a szomorú történet lényege. Megemlékezésemet szó szerint a következőkkel zártam: „Úgy gondolom, hogy mind a soproni erdélyi, mind az unitárius közönségnek **minden év március 30-án** illő lenne megemlékezni, az öt ártatlanul elpusztított mártír életéről. Legyen ez a soproni unitáriusok tavaszi búcsújáró napja, a közeli kies Brennbergbányára.”

Felvetésemet csak az **Erdélyi Kör szívelte meg**. **Dr. Ury Előd** fogorvos urat és barátomat kell ezzel kapcsolatban megemlítenem, aki a **Sopronban és környékén** élő több mint **300 erdélyi** legfőbb vezérégyénisége, bőkezű mecénása, valóságos patrónusa, egy kitűnő ember. Az ő itteni profétikus tevékenysége az erdélyi közösség nagy-nagy nyeresége, amit csak tisztelettel és felsőfokú jelzőkkel lehet illetni. Ury doktor az 1990-es emlékezetes, tragikus márciusi marosvásárhelyi események után került át Szászrégenből Sopronba. Pár éve vezet nagyon sikeresen az itteni Erdélyi Kör tevékenységét. Szinte nincs olyan hét, hogy a Körnek ne lenne valamilyen jelentős kulturális, vagy közéleti eseménye, – előadás, zenés est, de főleg képzőművészeti kiállítás! – a **Fővényverem utcai Erdélyi házban**. Ezt egy régi romos poncichter házból az Erdélyi Kör tagjai saját költségükre újították fel, méghozzá olyan gyönyörűségeken szépen, hogy azóta is csodájára járnak még a Sopronban látogató külföldiek is! Csak érdekességként említem meg, hogy évente mindössze kétszer(!?) a **soproni unitárius szörványgyülekezet is itt tartja az istentiszteleteit**.

Visszatérve az ünnepségre: a Kovácsvágáson – amely egy elég mélyfekvésű terület, – két meredek domboldal között egy földút vezet be a hegyek közé. A földúton tengelyig ért a sár, csak az oldalán lehetett közlekedni, mert az út – ahogy lenni szokott – a vízlevezető árkot is pótolja. A falu végétől alig 200 métere egy szép kis tisztás előtt a **domboldalban áll az emlék kopfaja**. Mellette balról a mártírokra emlékeztető faragott, üvegezett **emléktábla**. Jobbra a **dr. Tompa Károly emlékpád**.

A kopfaja két oldalán az Erdészeti Kar hallgatói álltak díszőrséget. Az emléktábla előtt a helyi kétnyelvű ált. iskola tanulóinak kis csoportja állt, akik Marlene Ditrich neves német színésznőnek (a Két Angyalnak) egy híres háborús dalát (hol vannak a katonák?) adták elő versszakonként felváltva németül és magyarul. Az emlékbeszédet **Ulrich Erika** az iskola igazgatónője tartotta. Felidézve a 60 évvel ezelőtti történet szomorú eseményeket. Bár érdekes módon kihagyta belőle volksbundista nőket és az SS-katonákat, továbbá azt, hogy a bűnösöknek sikerült a felelősségre

Főszerkesztőnk koszorúzás után a kopfájánál

vonás elől külföldre szökniük. Tárgyi tévedés, pedig az volt, hogy az elhunytakat úgy állította be, mintha azok, mint evangélikusok lettek volna és ezért az evangélikus egyház szertartása szerint az evangélikus temetőben temették el őket. **Az unitáriusokról egy szót sem ejtett.** Sajnos az igazsághoz tartozik az is, hogy a soproni szórványgyülekezet tagjai közül akik a statisztika szerint Sopronban 25-en kellene legyenek! – senki sem képviselte magát.

A következő felszólaló dr. **Ury Előd** volt, aki elmondotta, hogy az erdélyi diákoknak már a 270 éves múltra visszatekintő **selmecbányai Bányászati Akadémián** is volt külön szakcsoportjuk, mégpedig a legnépesebb. Aztán amikor az Akadémia 1920-ban átmenekült Sopronban itt is a legnépesebb csoport volt. És ez a kommunista hatalomátvételig, 1948-ig fennmaradt.

Őt dr. **Mészáros Károly** dékán emlékbeszéde követte, aki az erdész és kohász hallgatók kapcsán az Egyetem mártírjainak nevezte őket és felszólította a hallgatókat, hogy őrizzék meg és ápolják a mártírok emlékét. Egyébként az egész emlékhelyet a Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság (az Egyetem tangazdasága) alakította ki, amelyért őszinte tisztelet és hála a Tangazdaság vezetőinek és dolgozóinak. Végül egy pályatárs az idős **Zathureczky Jenő** emlékezett meghatott szavakkal a korán mártírhalált halt évfolyamtársakra. Az Erdészeti Kar hallgatói elénekelték a bányász és az erdész himnuszát. A koszorúzás során koszorút helyezett el a kopjafánál **Firtl Mátyás** a város Fideszes képviselőjelöltje, **Ury Előd** és a helyi elemi iskola. A soproni unitárius gyülekezet nevében, pedig e cikk szerzője. Az unitáriusok koszorújának felirata a következő volt. **„Emléketeket örökre megőrizzük – a Soproni Unitárius Gyülekezet”.**

Nagyon szép, felemelő és emlékezetes megemlékezés volt. Az ünnepélyen mintegy 80-100 fő jelent meg. Többen az elhunytak Franciaországban élő rokonai és leszármazottai. Remélhetőleg a következőkben évről-évre növekedni fog a megemlékezők száma és a

A megemlékezés résztvevőinek egy csoportja

kopjafa egész évben az erdélyiek, a székelyek, valamint az unitáriusok állandó zarándokhelye lesz. Egyébként a az említett helyszínre Sopronból a **Lackner Kristóf utcai busz buszvégállomással szemben induló 14-es városi járat**tal, – amely fél óránként közlekedik – lehet kijutni **Brennberg-bányára**. Ott a végállomáson kell leszállni és a harangláb felé kell felmenni egy kis dombra. Majd onnan le a Gesztenyés völgybe, ahonnan egy aszfaltút kanyarulata után, máris megpillantható az a közeli keskeny völgyben húzódó házsor, amelyet Kovácsvágásnak hívnak, és ennek szélén van az említett erdőrész, az emlékkopjafával. Az egész mindössze egy negyedórás, 20 perces könnyű gyalogsétát igényel. Minden kedves testvérünknek és érdeklődőnek jó utat kívánunk ehhez a felfedező túrához.

Krónikás

Imapályázatunkra érkezett

A budapesti Julianna Ref. Ált. Iskola tanulói ezeket az imákat szokták elmondani, amelyet úgy vélünk, hogy unitárius gyerekeink is követhetnek

Ajánlom minden magyar gyereknek.

*Köszönöm Istenem szép magyar hazámat,
Erdőt, mezőt, hegyet, napsugaras tájat.
Ahol megszülettem, ahol gyermek lettem,
Ahol a csillagok ragyognak felettem. Amen*

Istentisztelet előtt:

*Szent házadban megjelentem,
Én Istenem áldj meg engem.
Hadd dicsérlek buzgón Téged,
vésd szívembe szent Igédet! Amen*

Istentisztelet után, templom elhagyása előtt:

*Szent házadból eltávozva, Atyám arra
Kérlek, hogy lehessen megtartója a Te
szent Igédnek! Amen*

További imák:

Tanulás előtt:

*Tanulásom kezdetén,
Jó Istenem, kérlek én:
Segítsd gyenge erőmet,
Hogy műveljem lelkemet,
Adjad, legyek figyelmes,
Hogy örömet szerezzek
Azoknak, akik nevelnek. Amen*

Tanulás után:

*Mennyei Jó Atyám,
Hálát adok Néked,
Mert velem voltál ma is
Érőd segítséged.
Áldásodat kérlek,
Add rám és munkámra,
Hogy szívem örökké
Jóságodat áldja! Amen*

Ebéd előtt:

*Jövel Jézus légy vendégünk,
áldd meg amit adtál nekünk. Amen*

Ebéd után:

*Aki, ételt, italt adott, annak neve
legyen áldott. Amen*

Hittan óra után:

*Unitárius magyar vagyok, amíg élek az maradok,
megígérem, megfogadom, hogy hitemet
holtig vallom. Amen*

Budapest, 2005. január 24.

Beküldte: Elekes Hajnal

Bartók Béla Unitárius Egyház presbitere

Hálásan köszönjük! (Szerk.)